

Motion

1984/85:2416

Margot Wallström

Effekten av kärnvapenprov i Stilla havet

Stilla havet tilldrar sig allt större intresse från omvärlden; av politiska, ekonomiska och inte minst militära skäl. Sedan lång tid har ju regionen använts som provsprängningsområde för kärnvapen. Fram till 1963, när det partiella provstoppavtalet (PTB) trädde i kraft, hade USA utfört minst 103 kärnvapenprov på Bikini, Eniwetole, Johnstonön och Julön. Liksom Sovjet försökte man göra så många atmosfäriska test som möjligt innan PTB effektuerades. Därefter flyttades de brittiska, amerikanska och sovjetiska proven från Stilla havet till ökenområden.

Frankrike gjorde motsatt manöver. Provverksamheten flyttades från Algeriet, som nyss blivit självständigt, till koloniområdet Polynesien och Tuamotuattollerna. Två småobeboddakorallöar – Fangatanfa och Moruroa – valdes ut som lämpliga testplatser.

Från första början av provverksamheten uttryckte befolkningen i franska Polynesien starka protester mot proven och rädsla för effekterna på öbornas hälsa.

1966 startade provsprängningarna på Moruroa. Det uppges att de första (atmosfäriska) testerna var katastrofala och medförde stora strålningsskador på fisk och musslor samt kontaminering av landområden. CEP (Centre d'Experimentation du Pacifique) – det franska experimentcentret i Stilla havet – hade på ett tidigt stadium lovat den polynesiska territorialförsamlingen att regelbundna inspektioner av födoämnen på öarna skulle ske för att förhindra konsumtion av hälsofarliga, eventuellt strålningsskadade livsmedel. Men några sådana "inspektörer" har aldrig setts till och det franska nationella strålningslaboratoriet har förbjudits att sända experter till franska Polynesien!

Efter mycket kraftiga protester från Australien, Nya Zeeland och en mängd organisationer och slutligen WHO och FN, tvingades Frankrike att gå över till underjordiska prov.

1974, när de sista atmosfäriska proven utfördes, uppmättes i Papeete, Tahiti, en total betaaktivitet i luften på 1 460 mBq/m³ mot 3 mBq/m³ i Auckland, Nya Zeeland.

Sedan proven blev underjordiska har protesterna inte upphört men väl uppmärksamats mindre. Efter påstötningar från Australien och Nya Zeeland har Frankrike – med vissa förbehåll – tillåtit två vetenskapliga expeditioner att göra korta besök på Moruroa.

De har i första hand ägnat sig åt att undersöka vulkaniska och marinbiologiska förhållanden samt strålningsförhållanden (ingen har dock tillåtit att

titta under vattenytan eller ta prover i lagunen). UNSCEAR (UN Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation) har dessutom fått uppgifter på *medelvärde* för radioaktivt nedfall under tiodagarsperioder eller år, samt uppmätt radioaktivitet i flora och fauna från de öar som ligger *längst ifrån* Moruroa.

Fortfarande saknas uppgifter om hälsotillståndet hos de 166 000 invånarna i franska Polynesien samt om och hur det radioaktiva nedfallet/nedsmutsningen under 18 års provverksamhet har påverkat uppkomsten av cancer m. m.

Den hälsostatistik som Frankrike hittills publicerat har uppenbara brister, t. ex. omfattar den inte patienter hos privatläkare!

Territorialförsamlingen i franska Polynesien har upprepade gånger krävt att en undersökningskommission, bestående av civila franska och utländska läkare, sänds till öarna för att göra en grundlig hälsoundersökning av hela befolkningen. Kravet har ignorerats av Frankrike.

Sverige arbetar nu för att få till stånd ett fullständigt provstoppsavtal. Det innebär att vi fördömer *alla* kärnvapenprov oavsett vilket land som utför dem. Denna inriktning av vårt internationella arbete bör inte hindra oss från att ta initiativ i FN, t. ex. till en undersökningskommission av det slag som nämnts ovan, för att undersöka effekterna av kärnvapenprov i Stilla havet. Regeringen bör närmare överväga formerna för ett sådant initiativ.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om initiativ i FN angående undersökning av effekterna av kärnvapenprov i Stilla havet.

Stockholm den 25 januari 1985

MARGOT WALLSTRÖM (s)